

Mantinely internetovým gigantům

5.1.2022 - Kateřina Konečná | Komunistická strana Čech a Moravy

Snad každý, kdo se zajímá o velké internetové platformy, ví, že jejich moc je v dnešním digitálním světě značná. Tomu však rozhodně neodpovídá míra jejich společenské odpovědnosti. Už sice připouští, že by ji měly mít, ale zatím se podle toho reálně nechovají. A už vůbec ne v rovině, kdy by to mohlo ohrozit jejich astronomické zisky. Na to ostatně nedávno upozornil skandál s tzv. Facebook Papers, který odstartovala bývalá zaměstnankyně Facebooku, Frances Haugen, jenž vypovídala i před Evropským parlamentem. EU si je však problémů neomezené moci platform dlouhodobě vědoma a v tomto případě koná - nebo se snaží konat...

Posledních 20 let bylo poznamenáno nebyvalým rozvojem online světa. Na vzestupu jsou nové technologie, společnosti, nové způsoby práce, nakupování, rezervace ubytování nebo dokonce objednávání jídla a dopravy. Nejvýznamnějšímu rozvoji se však těší online platformy. Pod tento pojem lze zahrnout online tržiště, sociální média, obchody s aplikacemi, webové stránky pro porovnávání cen, ale i vyhledávače. Dle údajů Evropské komise online platformy k prodeji svého zboží a služeb využívá v EU už jeden milion podniků. Více než polovina malých a středních firem využívajících online tržiště pak prodává zboží i do jiných zemí.

Nové příležitosti s sebou však přirozeně přinášejí i nová rizika. Evropští spotřebitelé jsou vystaveni celé šíři nového nelegálního zboží, činností a obsahu a nově vznikající podniky mohou mít často problém vstoupit na trh, který je ovládaný právě velkými platformami. Ty totiž propojují mnoho podniků s mnoha spotřebiteli a mají přístup k velkému množství dat, čímž získávají dostatečný vliv ke kontrole a stanovování standardů pro důležité oblasti digitální ekonomiky. EU chce opětovně získat možnosti, jak formovat tyto oblasti na unijní úrovni a stanovovat standardy i celosvětově.

Významný krok v tomto směru učinil Evropský parlament na plenárním zasedání v prosinci 2021, když dal zelenou jednáním s členskými státy o pravidlech, kterými se musí řídit velké internetové platformy v EU v rámci aktu o digitálních trzích (tzv. DMA). Ten mimo jiné obsahuje černou listinu některých postupů používaných velkými platformami, které působí jako „strážci“ kontrolující přístup na trh. Umožňuje také Komisi provádět šetření trhu a ukládat sankce za jednání, která nejsou v souladu s právními předpisy.

Oproti návrhu Komise však europoslanci (mimo jiné i já) souhlasili se zařazením několika dalších bodů k jednání:

- do textu byly vloženy dodatečné požadavky na využívání údajů pro cílenou nebo mikrocílenou reklamu a interoperabilitu služeb, např. interpersonálních komunikačních služeb nezávislých na číslech a služeb sociálních sítí;
- poslanci navrhuje umožnit koncovým uživatelům odinstalovat předem nainstalované softwarové aplikace, jako jsou mobilní aplikace, v jakékoli fázi služby hlavní platformy;
- usnesení obsahuje ustanovení proti tzv. likvidačním akvizicím. V případech systematického nedodržování povinností by Komise mohla strážcům zakázat provádění akvizic v oblastech, které jsou pro akt o digitálních trzích relevantní. Tím by vznikl prostor na nápravu škody nebo zabránění dalšímu poškození vnitřního trhu. Strážci by rovněž měli mít povinnost informovat Komisi o jakémkoli zamýšleném spojení;
- parlamentní návrh objasňuje úlohu vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž a svěřuje prosazování aktu o digitálních trzích do rukou Komise;
- podle EP by měl akt o digitálních trzích dát oznamovatelům možnost upozorňovat příslušné

- orgány na skutečné či možné případy jeho porušení a chránit je před odvetnými opatřeními;
- usnesení stanoví, že pokud strážce nedodrží pravidla, může mu Komise uložit pokuty v rozmezí 4 % až 20 % jeho celkového celosvětového obrátu za předchozí účetní období.

Moje frakce, Levice v Evropském parlamentu, je však nespokojena s tím, že se zvyšují kvantitativní prahové hodnoty pro určení společností, na které se akt o digitálních trzích vztahuje, na 8 miliard eur ročního obrátu v Evropském hospodářském prostoru (EHP) a tržní kapitalizaci ve výši 80 miliard eur. Tyto společnosti by měly také poskytovat hlavní službu platformy alespoň ve třech zemích EU, mít nejméně 45 milionů koncových uživatelů měsíčně a více než 10 000 podnikatelských uživatelů. Spolupředseda frakce a náš vyjednavací DMA k tomu dodává: „**Návrh frakce EPP (z ČR TOP 09 Starostové a nezávislí, KDU-ČSL) omezit DMA na GAFAM (Google, Apple, Facebook, Amazon a Microsoft) plus několik výjimek, je velkou chybou. DMA musí pokrývat všechny digitální monopoly. K reorganizaci jednotného digitálního trhu je třeba zaútočit na bezohledné obchodní modely tzv. Big Tech.**“

Levice v Evropském parlamentu však velmi oceňuje zákaz personalizované reklamy pro nezletilé. Abychom však ukončili neetické obchodní praktiky založené na shromažďování našich dat, preferovali jsme úplný zákaz sledování a personalizované reklamy. Doufáme, že se nám to podaří vybojovat v budoucnu.

Zástupce Evropského parlamentu teď čekají velmi náročná jednání s Evropskou komisí a Evropskou radou o finální podobě DMA. Vyjednávání pravděpodobně započne francouzské předsednictví, ale pokud ho nedokončí, zbyde to na Českou republiku.

Chtěla bych jasně podotknout, že tato legislativa nemá za úkol zavádět cenzuru platform, ale, aby to (jak podotkl zpravodaj za Evropský parlament, Andreas Schwab) byli zákonodárci a nikoli digitální giganti, kdo budou určovat pravidla. Příští rok navíc budeme hlasovat o aktu o digitálních službách, což je souběžný návrh na regulaci internetových platform, který se zabývá mimo jiné nezákonným obsahem a algoritmy.

EU dříve internetové giganty spíše primárně pokutovala, ale teď jim chce dávat jasné mantinely. Nemá cenu však pro tyto platformy nijak truchlit a oni se zejména nemají čemu divit, když se vyhýbají placení daní, chovají se, že stojí nad zákonem a odmítají společenskou odpovědnost.